

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ, ЛІТЕРАТУРИ З МЕТОДИКАМИ
НАВЧАННЯ

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**на тему: ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ВПРАВ У
ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ
СТАРШОЇ ШКОЛИ**

Виконав: здобувач 2-го курсу, групи СО (МЛ) -2 м
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))
ОП «Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)»

Попович Н.Ю.

Форма навчання: денна

Науковий керівник: к. пед. наук, доц. Гарапко В.І.

Рецензент: к. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов Ужгородського
національного університету

Смужаниця Д.І.

Висновок кафедри про магістерську роботу

Магістерська робота розглянута. Здобувач Попович Н.Ю.

допущений до захисту роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 2022 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ВПРАВ	8
1.1. Мета і завдання навчання граматики англійської мови.....	8
1.2. Сучасні методи навчання граматики англійської мови.....	18
1.3. Комп'ютерні вправи як ефективний засіб навчання граматики англійської мови учнів старшої школи.....	30
Висновки до розділу 1	39
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОМПЛЕКСУ КОМП'ЮТЕРНИХ ВПРАВ ДЛЯ НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ	40
2.1. Комплекс комп'ютерних вправ для навчання граматики англійської мови учнів старшої школи.....	40
2.2. Організація та перебіг методичного експерименту.....	49
2.3. Аналіз результатів експерименту та їх інтерпретація.....	58
Висновки до розділу 2	67
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах стрімкого реформування та розвитку сучасного суспільства, орієнтованого на євроінтеграцію, актуальною стає підготовка учнів, здатних до міжособистісного спілкування та взаємодії, насамперед у сфері міжкультурної комунікації.

У зв'язку із задоволенням цих потреб перед сучасною школою постає актуальне завдання пошуку нових освітніх принципів і підходів до організації навчального процесу, трансформації змісту, методів, форм і засобів навчання учнів, впровадження інтерактивних технологій, що сприяють покращенню якості іншомовної освіти [12, с. 69].

З огляду на це питанням, закладеним у Концепції розвитку освіти, є процес навчання граматики англійської мови учнів старшої школи з використанням комп'ютерних вправ, що відповідає основним принципам навчання іноземної мови у старшій школі в Україні на 2015-2025 рр. (2010 р.), Типова освітня програма III ступеня загальної середньої освіти (середня профільна освіта) (2018 р.), 10-11 класів. навчального плану (2017 р.) та загальноєвропейських рекомендацій з викладання мови: вивчення, викладання, оцінювання (2003 р.), згідно з якими сучасний школяр після закінчення загальноосвітньої школи повинен володіти високим рівнем комунікативної компетентності, важливою складовою якої є граматична компетентність і основним у навчанні граматики у навчальних закладах є навчити учнів практично користуватися нею в комунікативних цілях, що означає оволодіти граматичними навичками.

Грунтовний аналіз психолого-педагогічної, науково-методичної літератури свідчить про те, що проблема навчання граматики англійської мови учнів старшої школи багатоаспектна і є предметом дослідження багатьох наук: психології, психолінгвістики, мовознавства, лінгводидактики.

Теоретичним підґрунтям для більш детального вивчення даної проблеми послужили доробки багатьох науковців: Л.Г. Стабурової, Бігич О. Б., Борецька Г. Е., Гордєєва А. Й., Дем'яненко О. Є., Захарченко А. О., Коваленко О. Я., Паршикова О. О., Роман С. В., Ділінг Г., Хіршфельд У., Т.Д. Вербицької, Н.О. Красовської, Ю.В. Головач, В.В. Перлової, В.Ю. Кочубей, А.В. Долини, А.І. Атаршикової та ін.

Використання засобів інформаційних технологій у освітньому процесі розглядали О. Кареліна, В. Краснопольський, Є. Полат, О. Романишина, Д. Соєр, Р. Шенк та інші. Використання ІКТ у процесі навчання іноземних мов досліджували В. Краснопольський, Л. Морська, Є. Полат, І. Роберт, П. Сердюков, Д. Таушан та ін. Окремі аспекти використання інформаційних технологій у навчальному процесі досліджувались в працях О. Суховірського, О. Подзигун, В. Шакотько, О. Шиман та інших.

Проте незважаючи на таку кількість наукових доробків, присвячених проблемі навчання граматики англійської мови учнів старшої школи, проблема залишається актуальною.

Дискусійним і не достатньо дослідженим є також питання про навчання граматики учнів старшої школи з використанням комп'ютерних технологій, і, зокрема, розробки відповідного комплексу комп'ютерних вправ, що на наше переконання, має надзвичайно високий методичний потенціал, що і зумовило вибір теми роботи **«Використанням комп'ютерних вправ у процесі навчання граматики англійської мови учнів старшої школи»**.

Об'єкт дослідження – процес навчання граматики англійської мови учнів старшої школи.

Предметом дослідження є виступають комп'ютерні вправи для навчання граматики англійської мови учнів старшої школи.

Метою дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності комплексу комп'ютерних вправ для навчання граматики англійської мови учнів старшої школи.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких **основних завдань**:

1. Визначити мету і завдання навчання граматики англійської мови; проаналізувати сучасні методи навчання граматики англійської мови.

2. Обґрунтувати комп'ютерні вправи як ефективний засіб навчання граматики англійської мови учнів старшої школи.

3. Розробити комплекс комп'ютерних вправ для навчання граматики англійської мови учнів старшої школи.

4. Експериментально перевірити ефективність розробленого комплексу комп'ютерних вправ для навчання граматики англійської мови учнів старшої школи.

Методи дослідження. Відповідно до предмета, мети та завдань наукового дослідження ми використовували комплекс суміжних методів дослідження, зокрема:

- загальнонаукові – аналіз, синтез, порівняння та узагальнення – для вивчення праць вітчизняних та зарубіжних учених;

- емпіричні – спостереження за навчальним процесом, тести, опитування, анкетування, дискусії учні; оцінка застосування освітньої системи, реалізованої із залученням інформаційних технологій, у загальній освіті навчальний заклад;

- математичні методи - кількісний і якісний аналіз результатів педагогічного експерименту.

Практичне значення роботи полягає в розробленні комплексу комп'ютерних вправ для навчання граматики англійської мови учнів старшої школи, які можуть бути використані у якості методичного забезпечення для уроків англійської мови з метою навчання граматики учнів старшої школи; під час написання кваліфікаційних, курсових робіт.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що вдосконаленню процесу навчання граматики англійської мови учнів старшої школи на уроках англійської мови може сприяти використання комплексу комп'ютерних вправ.

Для рішення поставлених завдань були використані такі підходи й **методи дослідження:**

теоретичні – аналіз, узагальнення, порівняння, систематизація психолого-педагогічних та методичних джерел для досліджуваної проблеми;

діагностико-емпіричні – спостереження, бесіди, опитування, діагностування з метою з'ясування рівнів сформованості досліджуваного феномену;

методичний експеримент – для перевірки ефективності використання розробленого комплексу комп'ютерних вправ для навчання граматики англійської мови учнів старшої школи;

математичної статистики – для доведення достовірності отриманих результатів дослідження та доцільності використання комплексу комп'ютерних вправ для навчання граматики англійської мови учнів старшої школи.

Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні доцільності використання комплексу комп'ютерних вправ для навчання граматики англійської мови учнів старшої школи.

Практичне значення результатів дослідження полягає в *розробленні* комплексу комп'ютерних вправ для навчання граматики англійської мови учнів старшої школи, які можуть бути використані для розробки методичного забезпечення для уроків англійської мови; під час написання кваліфікаційних, курсових робіт, а також методичних рекомендацій з навчання граматики англійської мови учнів старшої школи на уроках англійської мови.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження доповідалися та обговорювалися на II Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції: Нова українська школа: стратегія розвитку особистості (15 лютого 2021 р., м. Мукачєво, МДУ); на IX міжнародній науково-практичній конференції: Science, innovations and education: problems and prospects (6-8 квітня 2022 р., м. Токіо, Японія); на засіданнях кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання Мукачівського державного університету, де виконувалася робота.

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку використаних джерел (58 найменування, з них 16 зарубіжних видань). Повний обсяг магістерської роботи складає 78 сторінок, з них – 70 сторінок основного тексту.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У магістерській роботі теоретично обґрунтовано та експериментально доведено ефективність використання комплексу комп'ютерних вправ для навчання граматики англійської мови учнів старшої школи. Аналіз результатів методичного експерименту дав підстави на узагальнення таких висновків:

1. У науковій літературі досить широко та неоднозначно описується сутність поняття граматики. У лінгвістичних працях пояснення цього поняття є більш універсальним, так як визначається як процес комунікативно вмотивований, логічний, послідовний і складний, під час якого досить широко і доцільно в мовленнєвому аспекті формуються думки в усній та писемній формах. Навчання граматики є контекстуальним і передбачає сформованість мовленнєвих, інтелектуальних, навчальних, організаційних та компенсаційних знань; характеризується комунікативними, психологічними та мовними особливостями [39, с. 108].

Нами розглянуто сучасні методи навчання граматики англійської мови, а саме: індуктивний та дедуктивний підходи.

Визначено визначено мету і завдання навчання граматики англійської мови; проаналізовано сучасні методи навчання граматики англійської мови.

Обґрунтовано ефективність використання комп'ютерних вправ у процесі навчання граматики англійської мови та методичні аспекти навчання граматики та виділено певні складнощі, для подолання яких треба враховувати певні фактори: індивідуально-вікові особливості учнів, наявність або ж відсутність у них мотивів вивчення мови в цілому та комунікування ІМ зокрема, розвиток уваги й інтересу, рівень сформованості в учнів навичок використовувати маневри в спілкуванні; лінгвістичні та дискурсивні характеристики іншомовних текстів, умови, у яких проходить освітній процес; зміст і тематика висловлювання, його мовленнєве оформлення. Виокремлено ряд труднощів, які є на заваді у вивченні граматики.

Спираючись на методи емпіричних досліджень, власний досвід педагогічної діяльності, аналіз методичних аспектів навчання граматики англійської мови з використанням комп'ютерних вправ і на цій основі розроблено комплекс вправ з використанням комп'ютерних технологій для навчання граматики англійської мови.

Для аналізу доцільності та ефективності використання розробленого комплексу вправ з використанням комп'ютерних вправ при реалізації методики навчання граматики англійської мови організовано методичний експеримент, який проходив у рамках трьох етапів: діагностично-констатувального, формувального та аналітичного; висвітлено процес його підготовки, організації та перебігу; проаналізовано та підбито підсумки щодо здійсненого експериментального навчання; описано аспекти майбутньої роботи.

Для проведення експерименту здійснено розподіл учасників експерименту на контрольну та експериментальну групи. На відміну від КГ, учні ЕГ навчалися за звичайною освітньою програмою, проте на них здійснювався формуючий вплив шляхом використання на уроках англійської мови комплексу вправ на основі комп'ютерних вправ для навчання граматики англійської мови.

У ході формувального експерименту було перевірено ефективність використання комплексу вправ на основі комп'ютерних вправ для навчання граматики англійської мови. Для отримання аналізу результатів формувального етапу експериментального дослідження проведено порівняння цифрових показників рівня сформованості граматичних навичок учнів старшої школи на етапі вхідного та вихідного (підсумкового) контролю. Щоб уникнути суб'єктивності під час оцінювання отриманих результатів експериментального дослідження ми застосували методи математичної статистики – середній коефіцієнт навченості (К), за В. Беспальком.

Результати обчислень засвідчують, що після проведення експериментального навчання учні експериментальної групи

продемонстрували підвищення рівня коефіцієнта навченості з 0,63 до 0,71 (в 1,1 разів) з приростом в 0,08.

Порівняльний аналіз в контрольній групі дав змогу побачити незначне підвищення показників рівня сформованості граматичних навичок учнів за деякими критеріями та незначне підвищення рівня коефіцієнта навченості з 0,62 до 0,64 (+ 0,02).

Результати, одержані в процесі експериментальної перевірки підтвердили гіпотезу про доречність та ефективність використання розробленого комплексу вправ на основі комп'ютерних вправ у процесі навчання граматики англійської мови.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>